Evi Olmayan Borçluya Ev Parası Yok

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Genel Kurul (Norm Denetimi)	16.04.2026	Ret

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/275	2026/83	İİK 82/1-12, İİK 82/3, İİK 83, Anayasa 5, 20, 35, 41

ÖZET

AYM, borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin İİK 82/1-12'yi Anayasa'ya uygun buldu. Mevcut konutun korunması alacaklının hakkını işlevsiz bırakmıyor; evi olmayan borçluya ev alımı için para ayrılmaması da kanun koyucunun takdirinde. RG 06.08.2026-33332.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/evi-olmayan-borclu-haline-munasip-ev-aym-norm-2026-83/

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 2025/275

Karar Sayısı: 2026/83

Karar Tarihi: 16/4/2026

R.G. Tarih - Sayı: 6/8/2026-33332

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Sakarya 3. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun’un 46. maddesiyle değiştirilen 82. maddesinin birinci fıkrasının 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun’un 16. maddesiyle değiştirilen (12) numaralı bendinin Anayasa’nın 2., 10., 35. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Borçlu aleyhine başlatılan icra takibinde taşınmazla ilgili haczedilmezlik şikâyetinde itiraz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 82. maddesi şöyledir:

"Haczi caiz olmıyan mallar ve haklar:

Madde 82 – (Değişik: 18/2/1965-538/46 md.)

Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

1. Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar,

2. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya,

3. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) Para, kıymetli evrak, altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler hariç olmak üzere, borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası,

4. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer eklenti ve ziraat aletleri; değilse, sanat ve mesleki için lüzumlu olan alat ve edevat ve kitapları ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçimlerini temin eden nakil vasıtaları,

5. Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,

6. Borçlunun ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise gelecek mahsül için lazım olan tohumluğu,

7. Borçlu bağ, bahçe veya meyva veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan bağ bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alat ve edevat,

Geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maişetleri için zaruri olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

8. Borçlar Kanununun 510 uncu maddesi mucibince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydı hayatla iratlar,

9. Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malül olanlara bağlanan emeklilik maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri,

Askeri malüllerle, şehit yetimlerine verilen terfi zammı ve 1485 numaralı kanun hükmüne göre verilen inhisar beyiye hisseleri,

10. Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar,

11. Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar,

12. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) Borçlunun haline münasip evi,

13. (Ek: 2/7/2012-6352/16 md.) Öğrenci bursları.

Medeni Kanunun 807 nci maddesi hükmü saklıdır. 2, 4, 5, 7 ve 12 numaralı bendlerdeki istisna, borcun bu eşya bedelinden doğmaması haline munhasırdır.

(Ek fıkra: 2/7/2012-6352/16 md.) Birinci fıkranın (2), (4), (7) ve (12) numaralı bentlerinde sayılan malların kıymetinin fazla olması durumunda, bedelinden haline münasip bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır.

(Ek fıkra: 2/7/2012-6352/16 md.) İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun’un 83. maddesi şöyledir:

“Kısmen haczi caiz olan şeyler:

Madde 83 – (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.)

Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

(Değişik: 12/4/1968 – 1045/1 md.) Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden az olamaz. Birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Mahkeme heyetinin katılımlarıyla 15/1/2026 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. Borç ilişkisinde borçlunun borcunu rızasıyla ifa etmesi esastır. Borcun süresinde ve gereği gibi ifa edilmemesi durumunda alacaklı, alacağını tahsil etmek için 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre borçlu hakkında takip talebinde bulunabilir.

4. Takibin kesinleşmesine rağmen borcun ödenmemesi hâlinde alacaklı; borçluya ait mal, hak ve alacaklar üzerinde haciz uygulanmasını talep edebilir. Haciz, cebrî icra sürecinde alacağın elde edilmesi için borçluya ait mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılarak bunlara hukuken el konulmasını ifade etmektedir.

5. Anılan Kanun'un 82. maddesinde bazı mal ve hakların haczedilemeyeceği öngörülmüştür. Bu bağlamda söz konusu maddenin birinci fıkrasının (1) ila (13) numaralı bentlerinde haczedilemeyecek mallar ve haklar sınırlı olarak sayılmıştır.

6. Bu bağlamda devlet malları, özel kanunlarında haczedilemeyeceği gösterilen mallar, ekonomik faaliyeti sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya, para, kıymetli evrak, altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler hariç olmak üzere borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası haczedilemeyecektir.

7. Yine bu kapsamda borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zorunlu olan arazi, çift hayvanları, nakil vasıtaları, diğer eklenti ve ziraat aletleri, değilse sanat ve mesleği için gerekli olan araç ve gereçler, kitaplar ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçimlerini temin eden nakil vasıtaları, borçlu ve ailesinin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları, borçlunun ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu, borçlu bağ, bahçe, meyve veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zorunlu olan bağ bahçe ve bu sanat için gerekli bulunan araç ve gereç, geçimini hayvan yetiştirmekle sağlayan borçlunun kendisi ve ailesinin geçimi için zorunlu olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları haczedilemeyecek mallar arasında sayılmıştır.

8. Bunların yanı sıra anılan fıkraya göre 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu gereğince haczolunmamak üzere tesis edilmiş kayd-ı hayatla bağlanmış olan gelirlerin, ordu ve zabıta hizmetlerinde malul olanlara bağlanan emeklilik maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşların ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyelerinin, askerî malullerle şehit yetimlerine verilen terfi zammının ve inhisar beyiye hisselerinin, yardımlaşma sandığı veya topluluğu tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hâllerde bağlanan maaşların, bedensel bütünlüğe veya sağlığa verilen zararlar nedeniyle zarar gören kişiye veya ailesine tazminat olarak ödenen toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paraların, borçlunun hâline münasip evi ile öğrenci burslarının da haczedilmesi mümkün değildir.

9. 2004 sayılı Kanun'un 82. maddesinin birinci fıkrasının borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceğini öngören (12) numaralı bendi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

10. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında birinci fıkranın (2), (4), (7) ve (12) numaralı bentlerinde sayılan malların kıymetinin fazla olması durumunda bedelinden hâline münasip bir kısmının ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda borçlunun haczedilemez nitelikteki evinin kıymetinin fazla olması durumunda evin satılarak hâline münasip ev almasına yetecek miktarın borçluya verilmesinin ve kalan bedel üzerinde haczin devam etmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

11. Söz konusu Kanun'un 83. maddesinin birinci fıkrasında ise maaşların, ödenek ve her türlü ücretin, intifa haklarının ve bunların gelirlerinin, mahkeme kararına dayanmayan nafakaların, emekli maaşlarının, sigorta veya emekli sandıkları tarafından bağlanan gelirlerin borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca zorunlu olduğu takdir edilen miktarın indirilmesinden sonra haczolunabileceği belirtilmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrasında da haczolunacak miktarın bu gelirlerin dörtte birinden az olamayacağı, birden fazla haciz var ise sıraya konulacağı ve sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

B. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceği öngörülmekle birlikte kuralda parası, işyeri, arsası haczedilen ancak evi bulunmayan borçluya hâline münasip bir evi almasına yetecek paranın verilmesine imkân tanıyan bir düzenlemenin öngörülmediği, bu suretle evi bulunan ve bulunmayan borçlular arasında eşitsizliğin oluşturulduğu, evi bulunmayan borçluların bu yola başvuramamasının etkili başvuru hakkıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 35. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5., 20. ve 41. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." denilmektedir. Mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun üzerinde tasarruf etme ve ürünlerinden yararlanma imkânı veren temel bir haktır.

15. Anayasa'nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

16. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu doğrultuda devlet; kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla

yararlanabilmeleri ve bu hakkın etkili bir şekilde korunması amacıyla gerekli yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır.

17. Bu kapsamda devletin -özel kişiler arası uyuşmazlıklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin, mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum böyledir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 71; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41).

18. Alacağın ödenmemesi nedeniyle başlatılan icra takibinde alacaklı ve borçlunun mülkiyet hakları çatışmaktadır. Devlet cebrî icra sistemini kurarken gerek alacaklının gerekse de borçlu ve ilgili üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Buna göre bir yandan alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması için etkin bir icra yolunun oluşturulması, diğer yandan da icradan etkilenen borçlu ve ilgili diğer kişilere, mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerin keyfî veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmeleri için etkin biçimde itiraz etme imkânının tanınması gerekir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16; (emsal başvuru), § 72; (emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2015/3112, 23/1/2019, § 35).

19. Mülkiyet hakkının çatıştığı durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağı hususunda kanun koyucunun belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin, taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir şekilde sonuçlandırılmaması gerekir. Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur (AYM, E.2024/142, K.2025/97, 22/4/2025, § 18; E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16).

20. Öte yandan Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." denilmiştir.

21. Anayasa'nın anılan maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnızca kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2020/64, K.2020/70, 12/11/2020, § 10; E.2022/105, K.2023/54, 22/3/2023, § 16; E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 14).

22. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı üzere özel hayat eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir ((emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31, 36; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 61; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 30).

23. Anayasa'nın 41. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında da "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır./ Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar." denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde aile Türk toplumunun temeli olarak tanımlanmış, ailenin birey ve toplum hayatındaki önemine işaret edilmiş ve devlete, ailenin korunması için gerekli düzenlemeleri yapması ve teşkilatı kurması konusunda ödevler yüklenmiştir.

24. Devletin, aile yaşamına saygı hakkına keyfî müdahaleden kaçınmasının yanı sıra anılan hakla ilgili pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Söz konusu yükümlülükler, bireyler arası ilişkilere yönelik olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını da zorunlu kılmaktadır (bazı farklarla birlikte (emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 26). Toplumun ihtiyaç ve beklentilerini en iyi şekilde bilebilecek durumda olan devlet, aile hayatına saygı hakkı bağlamında Anayasa'dan kaynaklanan pozitif yükümlülüklerini yerine getirmek için alacağı tedbirleri belirleme konusunda geniş bir takdir yetkisine sahiptir ((emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/17751, 13/10/2016, § 45).

25. İcra takibinde borcun ödenmemesi hâlinde alacaklı, borçlunun mal varlığının haczedilip satılması suretiyle alacağına kavuşabilmektedir. Bununla birlikte borçlunun temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve yaşamına belli bir düzeyde devam edebilmesi için 2004 sayılı Kanun'un 82. maddesinin birinci fıkrası ile 83. maddesinin birinci fıkrasında bazı mal veya hakların tamamen ya da kısmen haczedilemeyeceği hükme bağlanmıştır. İtiraz konusu kuralla da borçlunun barınma ihtiyacını karşılayabilmesi için hâline münasip evinin haczedilemeyeceği öngörülmek suretiyle alacaklının alacağına kavuşmasının zorlaştırıldığı görülmektedir.

26. Bu bağlamda kanun koyucunun evin haczedilmesi konusunda borçlunun barınma hakkı ile alacaklının mülkiyet hakkı arasında bir tercihte bulunarak borçlunun sosyoekonomik durumuna uygun olduğu tespit edilen meskenle ilgili bir koruma sağladığı ve barınma hakkına üstünlük tanıdığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun anılan dengelemede borçlunun barınma hakkına üstünlük tanırken barınmanın bireyin temel ihtiyaçlarından biri olduğunu gözeterek barınma imkânından yoksun kalmanın borçlunun maddi ve manevi varlığı üzerinde oluşturacağı ciddi etkiyi dikkate aldığı söylenebilir (bazı farklarla birlikte bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2016/10454, 12/12/2019, § 41).

27. Ayrıca hacze konu mesken aynı zamanda aile konutu niteliğinde ise borçlu ile alacaklının karşılıklı menfaatlerinin dengelenmesinde artık Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde öngörülen aile hayatına saygı hakkına yönelik güvenceler de devreye girmektedir. Zira ailenin sosyal ve ekonomik yaşamı açısından önemli bir yere sahip olan aile konutu, eşlerin mutluluğu ve çocukların geleceği için bir güvence, evlilik kurumunun ve aile hayatının bir arada sürmesini sağlayan ve aileyi bir çatı altında toplayan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir ((emsal başvuru), § 52).

28. Bu bağlamda borçlunun evinin haczedilmesi ve icra yoluyla satılması durumunda söz konusu evde kalan aile bireylerinin de mağdur olacağı, haciz ve satış işlemlerinden doğrudan etkilenecekleri dikkate alındığında kuralın aile yaşamına saygı hakkıyla da ilgisi bulunmaktadır.

29. Dolayısıyla icra takibi sürecinde borçluya ait bazı malların haczedilmeyeceğinin öngörülmesinde alacaklının mülkiyet hakkı ile borçlunun mülkiyet, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarının çatıştığı açıktır.

30. Bu çerçevede kuralın anayasallık denetiminde tarafların anılan haklardan kaynaklanan menfaatleri arasında adil dengenin sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede borçlunun özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkına öncelik tanıyan kural bakımından menfaatler dengesinin sağlanmasında taraflara sağlanan tüm imkânlar dikkate alınmalıdır.

31. Anılan Kanun'un 16. maddesinde icra ve iflas dairelerince gerçekleştirilen işlemlerin Kanun'a veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı ilgililere icra mahkemesine şikâyette bulunma imkânı tanınmıştır. Bu kapsamda takip sırasında evi haczedilen borçlu bu evin haczedilemez nitelikte olduğunu belirterek haciz işlemine karşı, evin haczedilmemesi durumunda ise alacaklı, haczetmeme işlemine karşı şikâyet yoluna başvurabilir. Alacaklının ve borçlunun bu davalarda evin niteliğine ilişkin iddia ve delillerini sunmalarının mümkün olduğu açıktır.

32. Evin haczedilebilir nitelikte olup olmadığına ilişkin uyuşmazlıkta mahkeme, taraflarca ortaya konulan delil ve iddiaları inceleyerek değerlendirme yapacaktır. Ayrıca evin borçlunun ihtiyacından fazla bir değerde olduğunu tespit etmesi hâlinde mahkeme Kanun'un 82. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince evin satılmasına ve hâline münasip ev almasına yetecek miktarın borçluya ödenmesine ve kalan bedelin alacaklıya verilmesine karar verecektir. Böylelikle borçluya ve alacaklıya tanınan şikâyet yoluyla mahkemenin tarafların bu konudaki delillerini inceleyerek karar vermesi suretiyle somut olay koşullarında menfaatler dengesinin sağlanmasına imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

33. Dolayısıyla bir yandan borçlunun ailesiyle birlikte barındığı meskenin haczedilmesinin önüne geçilerek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına yönelik gerekli koruma sağlanırken diğer yandan da icra takip sürecinin işlevsiz kalması önlenerek alacaklı yönünden gerekli güvencelerin oluşturulduğu görülmektedir.

34. Bu itibarla kuralda sosyal devlet ilkesi ve insan onuru temelinde barınma hakkına belirli bir öncelik tanınmakla birlikte alacaklının mülkiyet hakkının tamamen işlevsiz bırakılmadığı ve tarafların çatışan menfaatleri arasındaki makul dengenin kurulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

35. Diğer yandan kuralda evi bulunmayan borçlulara mal varlığından hâline münasip ev almaya yetecek bir miktarın haczedilmemesine imkân tanınmamasının anılan haklar bağlamında devlete yüklenen pozitif yükümlülüklerle bağdaşıp bağdaşmadığı da incelenmelidir.

36. İcra takibi sürecinde alacaklı ile borçlunun menfaatler dengesinin sağlanmasında kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamında belli bir düzeyde yaşamını sürdürebilmesi için borçlunun elinde bulunan ve temel ihtiyaçlarını karşılayan bazı mal ve hakların kısmen veya tamamen haczedilemeyeceğini öngörmüş; bunların dışında kalan mal ve haklar bakımından ise alacaklının menfaatine öncelik tanımıştır. Kuralda da borçlunun haciz sırasında barınma ihtiyacını karşıladığı konutun haczedilemeyeceği hükme bağlanmakla birlikte borçlu tarafından henüz edinilmemiş olan ve hâline münasip nitelik taşıyan bir konutun bedelinin dikkate alınmasına yönelik herhangi bir koruma öngörülmemiştir.

37. Bununla birlikte kuralın da yer aldığı fıkrada bazı mal varlıklarının borçlunun ve ailesinin geçimi için haczedilemeyeceği belirlenmek suretiyle borçlunun temel ihtiyaçlarını bunlarla karşılayabilmesi amaçlanmıştır.

38. Ayrıca 83. maddenin birinci fıkrasında borçlunun, anılan fıkrada sayılan gelirlerinin borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memuru tarafından gerekli olduğu takdir edilen miktar indirildikten sonra haczolunabileceği öngörülmüştür. Borçlu ve ailesinin barınabilecekleri bir konutun kirası da geçinmeleri için zorunlu olan miktara dahil olduğundan borçlunun geliri üzerinde yapılacak haciz işleminde bu meblağın gözetilmesi gerektiği söylenebilir.

39. Söz konusu düzenlemeler de dikkate alındığında kanun koyucunun borçlunun insani düzeyde yaşamına devam etmesini sağlamak amacıyla çeşitli önlemler aldığı görülmektedir. Bu kapsamda haciz sırasında mevcut olan bazı mal ve haklar yönünden borçlunun menfaatlerine üstünlük tanınırken haciz sırasında malik olmadığı hâline münasip evin değeri yönünden bir korumanın öngörülmemesi ve bu doğrultuda alacaklının menfaatlerine üstünlük tanımasının kanun koyucunun takdir yetkisinde olduğu, bu durumun tarafların çatışan menfaatleri arasındaki makul dengeyi ortadan kaldırmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle kanun koyucunun haciz sırasındaki durumu dikkate alarak borçlunun mevcut olan hâline münasip evinin haczedilemeyeceğini öngörmesinin evi olmayan borçlu açısından hâline münasip ev alınmasına yetecek miktarda bir paranın haciz dışı bırakılmasını zorunlu kıldığı söylenemez.

40. Bu itibarla kuralda öngörülen düzenlemeyle tarafların çatışan menfaatleri arasındaki makul dengenin bozulmadığı gözetildiğinde kuralın mülkiyet, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarından kaynaklanan devletin pozitif yükümlülükleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5., 20., 35. ve 41. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 5., 20., 35. ve 41. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 10. ve 40. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

42. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun’un 46. maddesiyle değiştirilen 82. maddesinin birinci fıkrasının 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun’un 16. maddesiyle değiştirilen (12) numaralı bendine yönelik iptal talebi 16/4/2026 tarihli ve E.2025/275, K.2026/83 sayılı kararla reddedildiğinden bu bende ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 16/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun’un 46. maddesiyle değiştirilen 82. maddesinin birinci fıkrasının 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun’un 16. maddesiyle değiştirilen (12) numaralı bendinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 16/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.